

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Evy Šonkové a soudců Terezy Kučerové a Karla Šimky v právní věci žalobce: **B. L.**, zastoupen JUDr. Tomášem Truschingerem, advokátem, se sídlem Bašty 413/2, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 28. 6. 2023, č. j. 47000/015715/23/47091/010/BN, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 1. 2025, č. j. 32 Ad 17/2023-28,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 31. 1. 2025, č. j. 32 Ad 17/2023-28, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Podstatou nyní projednávané věci je oprávněnost žádosti žalobce o zvýšení starobního důchodu o částku za vychované dítě, tzv. výchovné, podle § 34a zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Zvýšení starobního důchodu na základě žádosti je podmíněno rozhodnutím vydaným ve sporném řízení, jehož předmětem je posouzení, která z osob o dítě pečovala v největším rozsahu. Přezkum se proto týká výlučně rozhodnutí, kterým je určena převážně pečující osoba, nikoli rozhodnutí o výši starobního důchodu.

[2] Žalobce o výchovné žádal za výchovu dcery E., nar. X („dcera“). V žádosti čestně prohlásil, že od narození do její zletilosti o ni osobně pečoval v rozsahu větším než její matka, které bylo výchovné přiznáno bez žádosti v souvislosti se stanovením důchodového věku dle počtu vychovaných dětí. Na podporu svých tvrzení doložil rozsudky Okresního soudu v Sokolově, ze kterých dle jeho názoru vyplývá, že ačkoli byla dcera svěřena do péče matky, i nadále o ni ve větším rozsahu pečoval on. Tak tomu bylo až do doby, kdy uzavřela sňatek.

[3] O žádosti rozhodla Okresní správa sociálního zabezpečení Uherské Hradiště („OSSZ“) rozhodnutím vydaným v prvním stupni dne 13. 3. 2023, č. j. 47011/022996/23/220/MoA, tak, že o dceru v období od jejího narození do 15. 4. 1993, kdy se dcera odstěhovala k žalobci, *pečovala v největším rozsahu matka*. OSSZ zohlednila skutečnost, že matka byla na mateřské dovolené, čerpala v práci ošetrovné a dcera jí byla rozsudkem Okresního soudu v Sokolově ze dne 18. 2. 1993, č. j. 10 C 496/91, svěřena do péče. Podkladem tohoto rozsudku byl znalecký posudek MUDr. Miroslava Vichnara, ze kterého plyne, že matka trávila s dcerou více času a její péče byla hodnocena jako velmi dobrá. Rozsudkem Okresního soudu v Sokolově ze dne 29. 6. 1994, č. j. 13 P 213/93, který nabyl právní moci dne 10. 2. 1995, byla dcera svěřena do péče žalobce, který o ni od 16. 4. 1993, kdy se k němu přestěhovala, až do uzavření jejího manželství v roce 2002 pečoval.

[4] Závěrům prvostupňového rozhodnutí žalovaná v záhlaví označeným rozhodnutím přisvědčila. V první řadě zdůraznila, že dle zákonné úpravy je z hlediska posouzení rozsahu péče relevantní pouze období od narození dítěte do dosažení jeho zletilosti. Jako sporné žalovaná vymezila období péče od mateřské dovolené do dubna 1993. V době od narození dcery do konce mateřské dovolené o dceru pečovala v největší míře matka, po rozvodu rodičů v roce 1993 se o péči v největší míře zasadil žalobce. Žalovaná nejprve posuzovala kritérium vztahující se k profesnímu a kariérnímu omezení pečujícího rodiče. V tomto směru naznačila, že ve větší míře byla omezena matka, jejíž profesní kariéra byla z důvodu péče o dceru opakovaně přerušena. Z hlediska intenzity vztahu mezi rodičem a dítětem žalovaná vycházela z již shora zmíněného znaleckého posudku MUDr. Vichnara, který dokládá intenzivnější vztah s matkou. Tomu nasvědčuje i skutečnost, že opatrovník doporučil dceru svěřit do výchovy právě matce. Žalovaná ve shodě s prvostupňovým rozhodnutím dospěla k závěru, že o dceru pečovala v rozhodné době ve větší míře matka.

[5] Žalobce se následnou žalobou podanou ke Krajskému soudu v Brně („krajský soud“) neúspěšně domáhal zrušení napadeného rozhodnutí. Správní orgány dle krajského soudu vycházely z dostatečně zjištěného skutkového stavu, zohlednily všechny dostupné důkazy a jejich rozhodnutí jsou přezkoumatelná a zákonná. Žalobce nepředložil žádné nové důkazy, které by závěry správních orgánů zpochybnil.

[6] Prvořadě krajský soud odmítl výklad žalobce, že by se mělo hodnotit i období po zletilosti dítěte. Právní úprava je v tomto ohledu jasná – rozhodné období pro posouzení nároku na výchovné je od narození dítěte do jeho zletilosti. Tato interpretace vychází z § 32 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění, na který odkazuje i § 34a upravující výchovné.

[7] Dále krajský soud posuzoval, kdo z rodičů pečoval o dceru v největším rozsahu v rozhodné době. Vycházel přitom z důvodové zprávy k zákonu č. 323/2021 Sb., kterým byl změněn zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, podle níž je navýšení důchodu určitým oceňovacím opatřením pečujících osob přijatým za účelem zmírnění negativních dopadů výchovy na celkovou výši starobního důchodu těchto osob. Z dokazování vyplynulo, že matka byla s dcerou na mateřské dovolené, pečovala o ni v době nemoci a její profesní kariéra byla péčí o dítě opakovaně přerušena. Naproti tomu žalobce byl v letech 1978–1996 zaměstnán bez přerušování a neprokázal, že by péče o dceru negativně ovlivnila jeho pracovní dráhu. Pokud matka svoji profesní kariéru za účelem péče o dceru několikrát

pokračování

přerušila a žalobce nikoliv, je i bez stanovení konkrétních období a dat zjevné, že rozsah péče o dceru svědčí v největší míře právě matce. Rovněž z dokazování provedeného ve správním řízení vyplývá, že výchovu dcery až do jejích cca 14 let zajišťovala v největší míře matka, opak žalobce v průběhu řízení konkrétně netvrdil ani nedoložil. Správní orgány proto dle krajského soudu správně uzavřely, že v období od narození dcery do 16. 4. 1993 pečovala v největším rozsahu matka, zatímco žalobce se ve větší míře na péči o dceru podílel až poté, tedy přibližně tři roky do její zletilosti.

II. Argumentace účastníků řízení

[8] Žalobce („stěžovatel“) brojí proti napadenému rozsudku kasační stížností z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní („s. ř. s.“).

[9] Namítá nezákonnost napadeného rozhodnutí z důvodu nesprávně stanoveného období, v jehož rámci se zohledňuje péče o dítě. Zákon pouze určuje, že pro přiznání výchovného jednomu z rodičů je třeba, aby o dítě pečoval alespoň deset let do jeho zletilosti. Nikde však neuvádí, že by se při posouzení rozsahu péče mělo hodnotit pouze toto období. Jde tak dle stěžovatele o legislativní mezeru, kterou žalované nepřísluší vyplňovat.

[10] Zohlednění doby po dosažení zletilosti, kdy dítě ještě není schopné se o sebe postarat samo a kdy trvá vyživovací povinnost rodiče, hodnotí stěžovatel jako logické. Pouze takový výklad je v situaci, kdy je třeba posuzovat vzájemně si konkurující nároky, spravedlivý. Opačný postup by vedl k bezdůvodnému a nezákonnému zúžení skupiny osob, které se na péči o dítě podílely. *Ad absurdum* si dle stěžovatele lze představit situaci, kdy o dítě bude do jeho 15 let pečovat matka, která posléze při nehodě zemře a dítě zůstane zcela odkázané na péči otce, jenž o ně bude pečovat až do svého důchodu, příspěvek mu však poskytnut nebude, neboť se v rozhodném období podílel pouze 3 roky. Takový postup stěžovatel hodnotí jako nesprávný a v rozporu se základními lidskými právy. V nynější věci je proto třeba zohlednit i dobu po roce 1993, kdy matka opustila společnou domácnost a o dceru se již vůbec nestarala.

[11] Stěžejní kasační výtku míří na vadu správního řízení spočívající v nedostatečně zjištěném skutkovém stavu ohledně posouzení největšího rozsahu péče o dceru. Žalovaná i krajský soud postupovaly nesprávně, pokud míru péče hodnotily pouze na základě údajů o tom, že to byla matka, kdo byl s dcerou na mateřské dovolené či krátkodobém OČR. Tyto okolnosti jsou dle judikatury Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 12. 3. 2025, č. j. 10 Ads 271/2024-35, č. 4676/2025 Sb. NSS, či ze dne 2. 4. 2025, č. j. 6 Ads 182/2024-29) pouze jedním z mnoha indikátorů, které je v rámci posouzení třeba zohlednit. Nadto kvalita péče matky během mateřské dovolené nebyla nijak konkrétně zkoumána a zohledněno nebylo ani to, že tato dovolená trvala pouze půl roku, matka po roce nastoupila zpět do zaměstnání.

[12] Pro zjištění skutečného stavu je dle stěžovatele zapotřebí podrobně zkoumat i další okolnosti daného případu. Žalovaná takto měla postupovat z vlastní iniciativy a ve správním řízení proto měl být vyslechnut stěžovatel, jeho dcera i matka. Tímto způsobem ovšem žalovaná nejednala, a kromě zmíněných údajů zohlednila pouze závěry 30 let starého

rozsudku o rozvodu manželství stěžovatele, jehož podkladem byl posudek zmiňující intenzivnější vztah dcery k matce, který však civilní soud fakticky k dispozici neměl; příslušný znalec ani nebyl vyslechnut. Závěry uvedeného rozvodového rozsudku stěžovatel nepovažuje za relevantní, neboť vychází z tehdy platných standardů, kdy děti byly svěřovány výhradně matce bez ohledu na ostatní okolnosti.

[13] Skutkový stav v projednávané věci proto nebyl žalovanou zjištěn dostatečně, a to přestože stěžovatel konzistentně tvrdí, že v době po ukončení mateřské dovolené matky se na výchově dcery podíleli oba rodiče společně, ve větším rozsahu však péči zajišťoval on.

[14] Závěrem stěžovatel konstatoval, že mu je systémově upíráno plné uznání péče v důsledku nastavených kritérií a stereotypů zakotvených v právních předpisech i v rozhodování správních a soudních orgánů, které však neodrážejí reálnou situaci některých pečujících mužů. Zvýhodnění matek pouze z důvodu celospolečenského konsenzu ohledně toho, že je to pouze žena, kdo se stará o domácnost a děti, zakládá dle stěžovatele nerovný přístup, který odporuje principu rovnosti pohlaví dle čl. 3 Listiny základních práv a svobod.

[15] Žalovaná se ztotožnila se závěry krajského soudu, podle nichž byl skutkový stav v projednávané věci zjištěn dostatečně. Stěžovatel na podporu jím tvrzeného nároku ve správním řízení ani v řízení před krajským soudem, kromě požadavku na vyjádření dcery, nepředložil ani nenavrhl žádné relevantní důkazy. Argumentace obsažená v kasační stížnosti je vedena pouze v obecné rovině, bez uvedení konkrétních skutečností, a věcně je zaměřena pouze na bezdůvodné zpochybňování závěrů rozvodového soudu. Z tohoto rozsudku, jímž byla dcera po rozvodu rodičů svěřena do péče matky, lze dle žalované spolehlivě dovodit převažující péči právě matky. Naproti tomu z vyjádření dcery větší rozsah péče ze strany stěžovatele osvědčit nelze. Jedinou konkrétně uvedenou skutečností bylo, že s ní stěžovatel absolvoval aktivity typu kreslení, lyžování či jízdu na kole. Péče o dítě však kromě dohledu nad volnočasovými aktivitami dítěte zahrnuje také řadu dalších časově náročných činností, např. provoz domácnosti, stravovacích, školních a dalších každodenních (ne tak populárních) potřeb dítěte.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[16] Kasační stížnost je přípustná a projednatelná. Ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce (§ 31 odst. 2 s. ř. s.), se Nejvyšší správní soud zabývá též otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele (§ 104a s. ř. s.). Není-li tomu tak, soud ji odmítne jako nepřijatelnou (usnesení NSS ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, a ze dne 16. 6. 2021, č. j. 9 As 83/2021-28, č. 4219/2021 Sb. NSS, body 11 a 12). Kasační stížnost je mimo jiné přijatelná, shledá-li Nejvyšší správní soud pochybení krajského (městského) soudu, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[17] Kasační stížnost je přijatelná a zároveň důvodná. Ještě dříve, než se Nejvyšší správní soud mohl zabývat věcnými námitkami stěžovatele, totiž dospěl k závěru, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé (§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.). Krajský soud v projednávané věci porušil svou povinnost vyrozumět o probíhajícím řízení účastníka správního řízení odlišného od žalobce,

pokračování

který splňoval podmínky § 34 odst. 1 s. ř. s. K této vadě Nejvyšší správní soud přihlédl z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

[18] Podle § 34 odst. 1 s. ř. s., *osobami zúčastněnými na řízení jsou osoby, které byly přímo dotčeny ve svých právech a povinnostech vydáním napadeného rozhodnutí nebo tím, že rozhodnutí nebylo vydáno, a ty, které mohou být přímo dotčeny jeho zrušením nebo vydáním podle návrhu výroku rozhodnutí soudu, nejsou-li účastníky a výslovně oznámily, že budou v řízení práva osob zúčastněných na řízení uplatňovat.*

[19] Podle § 34 odst. 2 s. ř. s., *navrhovatel je povinen v návrhu označit osoby, které přicházejí v úvahu jako osoby zúčastněné na řízení, jsou-li mu známy. Předseda senátu takové osoby vyrozumí o probíhajícím řízení a vyzve je, aby ve lhůtě, kterou jim k tomu současně stanoví, oznámily, zda v řízení budou uplatňovat práva osoby zúčastněné na řízení; takové oznámení lze učinit pouze v této lhůtě. Současně s vyrozuměním je poučí o jejich právech. Obdobně předseda senátu postupuje, zjistí-li se v průběhu řízení, že je tu další taková osoba. O osobních údajích, o těchto osobách uváděných, platí přiměřeně ustanovení § 37 odst. 3.*

[20] Osobou zúčastněnou na řízení se tak dle dikce citovaných ustanovení stane subjekt, který je na svých právech vydáním či zrušením napadeného rozhodnutí dotčen (materiální podmínka) a současně, který ve stanovené lhůtě oznámí, že práva osoby zúčastněné na řízení bude uplatňovat (formální podmínka).

[21] Je pravdou, že stěžovatel v rozporu s povinností stanovenou § 34 odst. 2 s. ř. s. v žalobě svou bývalou manželku (matku dcery) výslovně neoznačil jako osobu přicházející v úvahu jako osoba zúčastněná na řízení. V rámci vymezení okruhu osob zúčastněných na řízení se ovšem předpokládá aktivita na straně soudu, který i v případě, kdy žalobce nesplní povinnost osoby zúčastněné na řízení uvést, sám těmto osobám umožní svá práva v řízení uplatňovat (rozsudek NSS ze dne 21. 12. 2005, č. j. 1 As 39/2004-75, č. 1479/2008 Sb. NSS). Pokud tak soud nepostupuje, zatíží řízení vadou, která by mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé (rozsudek NSS ze dne 2. 5. 2007, č. j. 5 As 3/2007-68, ze dne 17. 1. 2014, č. j. 5 As 140/2012-22, ze dne 9. 11. 2016, č. j. 2 As 256/2016-92, či ze dne 13. 10. 2021, č. j. 8 As 190/2019-39).

[22] Nejvyšší správní soud se v prvé řadě zabýval otázkou splnění materiální podmínky podle § 34 odst. 1 s. ř. s. u matky, tj. přímým dotčením na právech zamítnutím nebo zrušením rozhodnutí o převážně pečující osobě.

[23] Institut výchovného zavedl zákon č. 323/2021 Sb., přijatý s účinností od 1. 1. 2023 na podkladě poslaneckého pozměňovacího návrhu (č. 8828, poslanec Jan Hamáček, sněmovní tisk č. 1230/1, 8. volební období Sněmovny, 2017-2021).

[24] Výchovné je zvláštním příspěvkem k důchodu. Jeho cílem je dle odůvodnění pozměňovacího návrhu ocenit osoby, které dlouhodobě pečovaly o děti a tím přispěly k budoucímu financování důchodového systému prostřednictvím nových pojištěnců. Jedná se o pevně stanovenou částku (počátečně 500 Kč), která se přičítá k procentní výměře starobního důchodu toho, kdo se o dítě staral v největším rozsahu; při péči o více dětí se částka násobí jejich počtem. Výchovné se vztahuje jak na nově přiznávané důchody, tak i na důchody již vyplácené před účinností nové právní úpravy.

[25] Podle § 34a odst. 1 zákona o důchodovém pojištění platí, že *výše procentní výměry starobního důchodu, na který vznikl nárok podle § 29 odst. 1 až 4 nebo podle § 31, se na žádost zvyšuje ode dne, od něhož se tento důchod přiznává, za každé dítě, které **pojištěnec vychoval**.*

[26] Žalobci byl starobní důchod přiznán před 1. 1. 2023, pro tyto případy se výchovné hodnotí podle čl. II přechodných ustanovení zákona č. 323/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů („zákon č. 323/2021 Sb.“).

[27] Podle čl. II bodu 1 zákona č. 323/2021 Sb., *starobní důchody přiznané ode dne, který spadá do období před 1. lednem 2023, se zvýší o 500 Kč měsíčně za každé dítě, které pojištěnec vychoval, od splátky důchodu splatné v lednu 2023, jsou-li splněny podmínky stanovené v bodech 3 až 5; toto zvýšení náleží k procentní výměře starobního důchodu.*

[28] Podle čl. II bodu 3 zákona č. 323/2021 Sb., *podmínky výchovy dítěte se pro účely zvýšení podle bodu 1 posuzují u všech pojištěnců podle právních předpisů účinných ke dni, od něhož byl starobní důchod přiznán, pokud se dále nestanoví jinak; tyto podmínky platí i v případě, že o dítě osobně pečoval muž. **Výchovu téhož dítěte nelze pro účely zvýšení podle bodu 1 současně započítat více osobám. Vychovávalo-li totéž dítě více osob, přihlíží se k výchově dítěte jen u té osoby, která o dítě osobně pečovala v největším rozsahu; to platí i v případě, že u téhož dítěte byla jeho výchova zohledněna při stanovení důchodového věku ženy.** Zvýšení starobního důchodu podle bodu 1 nenáleží, pokud se pojištěnec vůči dítěti dopustil jako pachatel, spolupachatel nebo účastník úmyslného trestného činu proti životu a zdraví, proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti nebo proti rodině a dětem podle trestního zákoníku nebo obdobných úmyslných trestných činů podle dříve platných právních předpisů.*

[29] Podle čl. II bodu 4 zákona č. 323/2021 Sb., ***pokud byl důchodový věk stanoven se zohledněním vychovaných dětí, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti;*** za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě, k jehož výchově bylo přihlédnuto při stanovení důchodového věku. Jde-li o ženu, které vznikl nárok na důchod podle § 61a odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění účinném přede dnem 1. ledna 2023, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 bez žádosti; za vychované dítě se pro účely zvýšení podle bodu 1 považuje dítě ženy, které má uvedeno v základních registrech. O tomto zvýšení se nevydává písemné rozhodnutí; poživatel důchodu obdrží o tomto zvýšení písemné oznámení s tím, že ustanovení § 86 odst. 2 věty druhé zákona č. 582/1991 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se použije obdobně.

[30] Podle čl. II bodu 5 věty první zákona č. 323/2021 Sb., *nejedná-li se o případ uvedený v bodě 4 věty první nebo druhé, zvýší se starobní důchod podle bodu 1 na základě písemné žádosti podané na předepsaném tiskopisu.*

[31] Podle § 6 odst. 3 bod 14 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení („zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení“), *územní správy sociálního zabezpečení rozhodují **ve sporu o to, která osoba pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu z důvodu výchovy dítěte osobně pečovala o dítě v největším rozsahu; tento spor vzniká, má-li být na základě žádosti pojištěnce zvýšena procentní výměra starobního důchodu za vychované dítě, k jehož výchově již bylo nebo má být přihlédnuto při zvýšení***

pokračování

procentní výměry starobního důchodu u jiného pojištěnce, který trvá na tom, že o dítě pečoval v největším rozsahu.

[32] Podle § 53 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, *územní správa sociálního zabezpečení je v případě sporu o to, která osoba pro účely zvýšení procentní výměry starobního důchodu z důvodu výchovy dítěte osobně pečovala o dítě v největším rozsahu, oprávněna vyzvat osobu, které byla nebo má být zvýšena procentní výměra starobního důchodu za vychované dítě, aby poskytla potřebnou součinnost ke zjištění osoby osobně pečující o dítě v největším rozsahu, zejména aby poskytla potřebná vysvětlení, doložila rozhodné skutečnosti nebo sdělila, že souhlasí s tím, že o dítě osobně pečovala v největším rozsahu jiná osoba; tato osoba je povinna výzvě vyhovět ve stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než 15 dnů ode dne obdržení výzvy. Neposkytne-li tato osoba součinnost podle věty první, může být procentní výměra starobního důchodu snížena o částku odpovídající zvýšení za výchovu dítěte, pokud byla ve výzvě na tento následek upozorněna.*

[33] Z obsahu spisové dokumentace vyplývá, že ve věci nyní projednávané byl starobní důchod automaticky zvýšen matce. Stěžovatel svou žádost na předepsaném tiskopisu uplatnil dne 14. 9. 2022.

[34] OSSZ v řízení, které je dle § 6 odst. 3 bod 14 a dle § 53 odst. 4 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení zvláštním typem sporného řízení, jednala s matkou jako s účastnicí tohoto sporného řízení.

[35] Z uvedeného vyplývá, že zákonný nárok na zvýšení starobního důchodu o částku výchovného má pouze jedna pečující osoba, a sice ta, která o dítě pečovala v největším rozsahu. V nynější věci to byla matka, které OSSZ bez žádosti zvýšila starobní důchod o příspěvek v podobě výchovného. Stěžovatel uplatnil svůj nárok prostřednictvím později podané žádosti. Pokud by byl – ať už ve správním řízení či v řízení před správními soudy – úspěšný, náleželo by výchovné jemu. Matka by tím přišla o finanční příspěvek k důchodu, který jí byl do té doby vyplácen. Zásah do její majetkové sféry v důsledku rozhodnutí jdoucího ve prospěch stěžovatele, vzešlého ze správního či soudního řízení, je zřejmý.

[36] Splnění materiální podmínky podle § 34 odst. 1 s. ř. s. u matky, tj. přímé dotčení na právech zrušením rozhodnutí o převážně pečující osobě, proto Nejvyšší správní soud považuje za zjevné. Krajský soud byl povinen ji o probíhajícím řízení vyrozumět. Jak z obsahu žaloby, tak i z obsahu správního spisu (resp. průběhu správního řízení) lze jednoznačně seznat, že se napadené rozhodnutí žalované dotýká rovněž práv matky, která dosud byla poživatelkou výchovného. Ta ostatně byla i účastnicí správního řízení, jak Nejvyšší správní soud popsál shora. Matka, coby osoba dosud pobírající výchovné, mohla být zrušením rozhodnutí žalované přímo dotčena na svých právech, a proto měla právo se k věci vyjádřit. Protože však krajským soudem o probíhajícím řízení vyrozuměna nebyla, a ten jí tak znemožnil splnit formální podmínku, tj. sdělit, že bude v řízení tato práva uplatňovat, zatížil řízení o žalobě vadou (obdobně rozsudek NSS ze dne 8. 8. 2024, č. j. 8 Azs 180/2024-38, bod 18).

[37] Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší odhadovat konkrétní argumentaci osoby zúčastněné na řízení v případě, že by jí bylo umožněno uplatňovat její práva (není ostatně ani zřejmé, zda by tato práva skutečně uplatnila). Stejně tak si je soud vědom toho, že tato

osoba nemůže rozšířit rozsah přezkumu mimo rámec vymezený uplatněnými žalobními body. Nelze ale vyloučit, že případné vyjádření této osoby mohlo být významné pro posouzení žalobních bodů krajským soudem (nelze vyloučit, že by se jakýmkoli způsobem vyjádřila k míře, kterou se na výchově dcery podílel stěžovatel), tj. mohlo ovlivnit přezkum rozhodnutí žalované ze strany krajského soudu.

[38] Lze proto uzavřít, že v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu o určení převážně pečující osoby pro účely přiznání výchovného (§ 34a zákona o důchodovém pojištění ve spojení s § 6 odst. 3 bod 14 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení) je krajský soud povinen vyrozumět podle § 34 odst. 2 s. ř. s. osobu, která dosud výchovné pobírá, neboť zrušení či změna napadeného rozhodnutí může přímo zasáhnout do jejích práv; opomenutí této povinnosti představuje vadu řízení, která může mít vliv na zákonnost rozhodnutí soudu. Z tohoto důvodu je namístě napadený rozsudek zrušit.

[39] Nejvyšší správní soud si je vědom skutečnosti, že problematika výchovného byla v několika případech v rámci kasačního řízení již řešena, aniž se Nejvyšší správní soud v těchto věcech otázkou eventuálního opomenutí osoby zúčastněné na řízení zabýval. V projednávaném případě přesto k aktivaci rozšířeného senátu postupem dle § 17 odst. 1 s. ř. s. nepřistoupil, neboť z odůvodnění rozhodnutí v těchto věcech vydaných není zřejmé, zda v řízení před krajskými soudy byla či nebyla porušena práva osob, které by přicházely v úvahu jako osoby zúčastněné na řízení.

[40] S ohledem na povahu procesní vady se Nejvyšší správní soud nemohl zabývat ostatními kasačními námitkami stěžovatele, neboť případná procesní aktivita osob zúčastněných na řízení může ovlivnit podobu vypořádání žalobních námitek ze strany krajského soudu. Vypořádání kasačních námitek by proto v tuto chvíli bylo předčasné.

[41] Krajský soud v dalším řízení vyrozumí možnou osobu zúčastněnou na řízení podle § 34 odst. 2 s. ř. s. a spolu s poučením ji vyzve k oznámení, zda bude v řízení uplatňovat svá práva. Následně krajský soud při vypořádání žalobních bodů přihlédne k případné procesní aktivitě osoby zúčastněné na řízení. V návaznosti na eventuálně změněný skutkový stav věci zohlední taktéž závěry aktuální judikatury Nejvyššího správního soudu k otázce aspektů, na jejichž základě má být přiznání výchovného posuzováno (obdobně rozsudek NSS ze dne 25. 9. 2008, 8 Afs 48/2006-155, č. 1743/2009 Sb. NSS).

IV. Závěr a náklady řízení

[42] Kasační stížnost je důvodná, a proto Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 věty první s. ř. s.). Krajský soud bude v dalším řízení vázán závěry vyslovenými v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.) a rozhodne také o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. prosince 2025

pokračování

Eva Šonková
předsedkyně senátu